

Een (t)huis voor iedereen

Pastoraal beleidsplan 2024 - 2028

parochies H. paus Johannes XXIII en H. Suitbertus

versie 1.3 def. dd. 25 januari 2024

Inhoud

1	Inleiding.....	1
2	Onze missie en visie	2
3	Pastoraal beleidsplan parochies H. paus Johannes XXIII en H. Suitbertus.....	3
3.1	Vernieuwing	3
3.1.1	Een andere houding en stijl.....	3
3.1.2	Synodaal gesprek als motor voor vernieuwing	3
3.1.3	Geloofsvorming en -verdieping	3
3.1.4	Levensloopcatechese en gezinszondagen	4
3.1.5	Project Walburg.....	4
3.1.6	Pastoraal team: verbinding, toerusting en overdracht	4
3.2	Kernprogramma	5
3.2.1	Liturgie.....	5
3.2.2	Sacramentenbediening en -voorbereiding	6
3.2.3	Pastorale nabijheid	7
3.2.4	Pastorale nabijheid op lokaal niveau.....	8
4	Realisatie	10
	Bijlage 1: Een (t)huis voor iedereen	11
	Pastorale visie 2 parochies versie 1.2 d.d. 20 maart 2023	11
	Onze missie en visie	11
	Waar zetten wij komende vijf jaar op in?	12
	Bijlage 2 Totstandkoming van dit beleidsplan.....	14
	Tijdslijn	14
	Feedback vanuit de gemeenschappen	14

1 Inleiding

We leven anno 2024 in een tijd van grote veranderingen en worden wereldwijd en in ons eigen Nederland in beslag genomen door crises van formaat (denk aan: klimaat en duurzaamheid, wonen, gezondheidszorg, migratie en afnemend vertrouwen in de overheid en andere instituties).

Ook onze parochies merken dat er veel verandert. De grote volkskerk van onze (groot)ouders is nu bijna verdampt. Maar de inrichting en het programma van onze parochies zijn nog niet goed ingesteld op wat de huidige tijd – laat staan: de toekomst - van ons vragen. Kwamen mensen vroeger aan de hand van hun ouders automatisch naar de kerk, tegenwoordig is katholiek-zijn, kerkgang en betrokkenheid bij de lokale geloofsgemeenschap een individuele beslissing. We zijn een keuze-kerk geworden, in een grote jas van veel gebouwen en veel lege kerkbanken. We zien de laatste jaren onze kerkgangers steeds meer vergrijzen, en het aantal actieve vrijwilligers afnemen. Onze gemeenschappen krimpen en het lukt ons niet goed om jongere generaties te boeien en te binden aan onze geloofsgemeenschappen.

Traditioneel zijn rooms-katholieken sterk gericht op het (passief) bijwonen van de liturgie, en minder gericht op de (actieve) vorming en verdieping van hun geloof. We kampen met verlegenheid en sprakeloosheid (mgr. G. de Korte) als het om het verwoorden ván en spreken óver ons geloof gaat.

En toch.... tóch menen we als gelovige mensen dat het Evangelie een “woord voor de wereld” is; een boodschap van hoop, liefde en gerechtigheid juist ook voor mensen in dit tijdsgewricht vol onrust en onvrede waarin mensen aan zichzelf overgeleverd zijn. Wij geloven dat er een God is die ons kent en van ons houdt zoals we zijn. Wij zijn Zijn kinderen. Hij maakt ons tot gemeenschap, tot broeders en zusters van elkaar, en tot bondgenoten van heel zijn Schepping. In de kerkgemeenschap willen we dit vieren en beleven met elkaar. En de rooms-katholieke traditie waarin wij wortelen, blijft voor ons de waardevolle basis van waaruit wij geloven en vieren, en dienen en delen in de wereld om ons heen.

Daarom gooien we de handdoek niet in de ring, maar zetten we de komende jaren in op de ontwikkeling van onze gemeenschappen als “een thuis voor iedereen” (H. 2; onze missie en visie). Om zo’n thuis te kunnen worden, kiezen we voor vernieuwing van onze houding en stijl; voor verbetering van onze toegankelijkheid en gastvrijheid. En voor vernieuwing en verdieping van onze geloofsvorming (H.3.1). Naast vernieuwing verzorgen we ons basisprogramma goed (H. 3.2). Dat is immers de rots waarop we als katholieke geloofsgemeenschappen staan. In H. 4 beschrijven we kort hoe we onze inzet en betrokkenheid vormgeven om dit beleidsplan uit te voeren.

Met dit nieuwe beleidsplan, waarvan de uitgangspunten breed gedragen¹ worden, hebben we een richting gevonden voor de toekomst van onze parochies. Een ijkpunt om verder te bouwen aan een rooms-katholieke presentie in onze streken.

Pastoraal team parochies H. Suitbertus en H. paus Johannes XXIII

Fred Hogenelst, pastoor

Vincent van der Helm, diaken

Ed van de Moosdijk

Marianne van Tricht

Lilian Weijman,

pastoraal werkers

¹ Hoe dit beleidsplan tot stand gekomen is, is te lezen in bijlage 2.

2 Onze missie en visie

Wartoe zijn we als parochies op aarde? Kort gezegd: we zien het als onze missie om de boodschap van Jezus Christus te verkondigen, de sacramenten te vieren en de gemeenschap te dienen in de Kromme Rijnstreek en de West-Betuwe. Dat doen we als rooms-katholieke gemeenschappen vanuit de rijke tradities van onze Kerk.

Onze visie is geïnspireerd op een [kort filmpje](#) waarin paus Franciscus de parochie schetst als **“een thuis voor iedereen”**.

Deze pastorale insteek van de paus sprak ons zeer aan en hebben we gekozen als startpunt voor de ontwikkeling van dit beleidsplan. Voor ons zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- Iedere mens, parochiaan of niet, is door God gekend en bemind als uniek en waardevol. Daarom zijn mensen bij ons geen nummer, en is de één niet meer waard dan de ander.
- Daarom ook is in ons midden ruimte voor diversiteit van mensen en schrijven we hen niet af, ook als hun keuzes niet de onze zijn. Elke vraag mag gesteld en worden onderzocht op haalbaarheid en draagvlak. Geen reacties als: “dat doen we nooit- of altijd al zo”.
- In het pastoraat staan we naast mensen en lopen we zover mee als we redelijkerwijs kunnen. Ieder mens hoort erbij, en mag ten volle meedoen.

In de woorden van paus Franciscus konden wij zes thema's of kernwoorden onderscheiden (zie bijlage 1). Bij deze kernwoorden hebben wij ons vragen gesteld en nagedacht over wat ze zouden kunnen betekenen in onze parochies. Het team zette de kernwoorden in een volgorde: welk kernwoord verdient onze eerste aandacht als het gaat om het verwezenlijken van onze missie en visie? Met welk thema willen wij in de komende beleidsperiode het eerst aan de slag? Deze thema's hebben wij met vragen voorgelegd aan de gemeenschappen. Zo konden parochianen met elkaar in gesprek over wat zij van belang achten voor de parochie als geheel en hun lokale gemeenschap in het bijzonder, en kreeg het team feedback en informatie. Zo trachtten we te “luisteren”.

De positieve en inclusieve insteek van de boodschap van paus Franciscus zoals verwoord en uitgewerkt in het visiestuk kon van meet af aan op instemming vanuit de gemeenschappen rekenen².

² Meer informatie over de feedback vanuit de gemeenschappen is te vinden in bijlage 2.

3 Pastoraal beleidsplan parochies H. paus Johannes XXIII en H. Suitbertus

3.1 Vernieuwing

In deze paragraaf schetsen wij de vernieuwing waarop wij willen inzetten om onze parochies te ontwikkelen tot een "(t)huis voor iedereen".

3.1.1 Een andere houding en stijl

"Laten we allemaal nadenken over de stijl van onze parochie", zegt paus Franciscus. Wij denken dat in dit punt misschien wel de belangrijkste sleutel tot verandering en vernieuwing van onze parochies zit.

Kenmerkend voor de ons vertrouwde parochie is een cultuur van ons-kent-ons die zorgt voor verbondenheid en hartelijkheid in de kring van meest betrokken parochianen en vrijwilligers. Die cultuur zorgt ook voor een bepaalde wijze van denken en doen ("zo doen wij dit nu eenmaal") die andere denkwijzen of mensen met een andere betrokkenheid gemakkelijk buitensluit. Wij willen echter, met het oog op een katholieke presentie in onze regio's, ook aansprekend worden voor de 80% katholieken in onze kaartenbak die niet regelmatig kerken; en voor jongeren, en mensen die zoeken naar zingeving. Wij willen een andere houding en stijl ontwikkelen: een houding van openheid en nieuwsgierigheid naar wat mensen buiten onze directe kring beweegt en bezighoudt. Mensen mogen ons bevragen op onze tradities en werkwijzen. We staan open voor gesprek en uitwisseling, zodat mensen bij ons gastvrijheid en toegankelijkheid kunnen ervaren. Zo kan de geloofsgemeenschap meer een plaats worden waar mensen durven aankloppen met hun vragen, waar zij hun lief en leed, hun twijfels en geloof durven delen.

Algemeen gesproken willen we, ten dienste van onze missie en visie, ook op het terrein van activiteiten een andere houding oefenen: het is van belang om te experimenteren en dingen buiten de gebaande paden te proberen ook als de kans op succes of resultaat niet bij voorbaat vast staat. We willen meer lef tonen. Het project Walburg, gericht op zinzzoekers, dat in 2023 in de Suitbertusparochie gestart is, is er een voorbeeld van.

3.1.2 Synodaal gesprek als motor voor vernieuwing

De oproep van paus Franciscus om als gelovigen samen in gesprek te gaan over de missie van de Kerk en wat voor de toekomst nodig is, heeft weerklank gevonden in onze parochies. Mensen willen zich uitspreken en willen gehoord worden over wat zij geloven en hopen. Wij willen het synodale gesprek op verschillende niveaus in onze parochies bevorderen. Het is van groot belang om elkaars ervaringen en belevingen te beluisteren, en te ontdekken hoe Gods Geest met ons aan het werk is. Dat geldt van mens tot mens en van gemeenschap tot gemeenschap. We willen inzetten op dit synodale gesprek, op dialoog, bezinning en gebed, met respect voor ieders eigen rol, taak en verantwoordelijkheid. Dit gesprek vraagt van ons allen om oefening en aandacht. Wij verwachten echter dat het een vruchtbare methode is om elkaar en Gods bedoeling voor de toekomst van onze geloofsgemeenschappen beter te leren kennen en ons parochieleven te vernieuwen.

3.1.3 Geloofsvorming en -verdieping

Wij willen mensen de gelegenheid bieden te groeien in geloof met elkaar. In de parochie brengen we mensen in contact met het Evangelie, met Schrift en Traditie. Daarbij vinden we het van belang in ons aanbod voor geloofsvorming en -verdieping mensen een plaats bieden waar geluisterd wordt; waar het Verhaal van God met mensen naast levensverhalen en -ervaringen van mensen hier en nu gelegd kan worden, in vertrouwen en openheid, zonder verborgen agenda (van "zieltjes winnen" of iets dergelijks). Ons uitgangspunt is steeds dat mensen zonder aanzien des persoons welkom zijn om deel te nemen aan

het kerkelijk leven en dus ook aan ons aanbod voor geloofsvorming en -verdieping. Iedere mens mag immers weten en ervaren een gekend en geliefd kind van God te zijn.

Wat betreft het programma is het pastoraal team verantwoordelijk voor de inhoud. Dat geldt zeker ook voor het catechetisch programma van de voorbereiding op de sacramenten. Tegelijk wil het team in deze periode werken aan de toerusting van parochianen die kunnen delen in de verantwoordelijkheid voor dit programma. Zie ook: 3.1.4.

3.1.4 Levensloopcatechese en gezinszondagen

Voor de vitaliteit van onze parochies is geloofsvorming en -verdieping van groot belang. Zie ook wat wij daarover hierboven schreven. Wij willen daarom inzetten op zogenaamde levensloopcatechese: een voortdurend aanbod van geloofsvorming en -verdieping voor mensen van verschillende leeftijden. Belangrijk daarbij is niet alleen de aandacht voor kinderen, maar vooral ook voor jongeren en (jong)volwassenen.

Voor kinderen en hun ouders zouden we een aanbod van gezinszondagen willen ontwikkelen in Tiel en Houten. In een gezinszondag is er een programma bijvoorbeeld vooraf aan de Eucharistieviering van 11.00u waarbij kinderen van verschillende leeftijden en hun ouders ieder op hun eigen niveau elkaar ontmoeten en hun geloof kunnen verdiepen. Een gezamenlijk ontbijt of aangekleed koffie- en limonademoment horen erbij. Het samen bijwonen van de Eucharistie maakt het programma compleet.

Om dit te kunnen realiseren zoeken team en besturen in overleg met het bisdom voor de komende jaren een pastoraal werker/catecheet of projectmedewerker als initiator en coördinator³. Vanzelfsprekend is ook inzet van vrijwilligers uit de parochies nodig om een en ander te dragen.

3.1.5 Project Walburg

In de H. Suitbertusparochie is in 2023 het project Walburg van start gegaan. Walburg wil vanuit de parochie in de West-Betuwe een breed programma rond inspiratie en christelijke spiritualiteit bieden waarin ook maatschappelijke thema's onderdak krijgen en bespreekbaar worden. Het project heeft zijn uitvalsbasis in Tiel en activiteiten vinden in verschillende locaties plaats. Zo wil de parochie een brede groep mensen aanspreken die op zoek is naar zin en inspiratie. Met name degenen voor wie de drempel naar de kerk toe te hoog geworden is, willen we op deze wijze bereiken. Voor dit project is een coördinator aangetrokken, in eerste instantie voor de duur van twee jaar. Vanuit het pastoraal team wordt inhoudelijk met de coördinator meegedacht over het aanbod, en het bestuur vervult een belangrijke faciliterende rol.

3.1.6 Pastoraal team: verbinding, toerusting en overdracht

De leden van het pastoraal team naderen de pensioengerechtigde leeftijd.

Voor de pastores staat deze beleidsperiode daarom in het teken van verbindingen leggen, toerusting en overdracht.

- verbindingen leggen: door hun ervaring en contacten in beide parochies kunnen zij als een soort “verbindingsofficieren” stimuleren dat vrijwilligers en gemeenschappen bij elkaar te rade gaan, elkaar helpen en versterken. Zo kan de netwerkstructuur van de parochies verbeterd worden. Evenals de (lokale) pastorale nabijheid doordat men leert van elkaars initiatieven en ideeën.
- toerusting: het team wil parochianen (laten) werven en (laten) toerusten voor diverse taken op het gebied van liturgie, catechese en diaconie zodat de kerntaken van de parochie ook naar de toekomst toe geborgd blijven. Van parochianen die al eerder toegerust zijn, verwachten wij dat zij bereid zijn regelmatig nascholing te volgen die vanuit het pastoraal team wordt aangeboden.

³ Inmiddels is bekend dat wij per 1 maart 2024 een pastoraal werker/ catecheet in ons team en onze parochies mogen verwelkomen.

- gedeelde verantwoordelijkheid: over vijf jaar zal de pastoor de pastorale verantwoordelijkheid voor de parochies niet meer delen met professionele, betaalde, krachten maar met onbezoldigde medewerkers (vrijwilligers) en wellicht een enkele betaalde (project)medewerker. Het team bereidt daarom in deze beleidsperiode de overdracht van verantwoordelijkheden en taken voor. We streven naar de vorming van een parochiebreed netwerk van lokale medewerkers pastoraat rondom de pastoor vanaf einde 2028.

3.2 Kernprogramma

Met “kernprogramma” bedoelen we het basisprogramma dat een parochie tot rooms-katholieke geloofsgemeenschap maakt. Het is het fundament van waaruit wij werken, en de rots waarop wij staan. Vanzelfsprekend zien we het als een belangrijke taak om het kernprogramma van de parochie, minstens in de eucharistische centra Tiel en Houten, te borgen zodat mensen de Eucharistie kunnen meevieren, de sacramenten kunnen ontvangen en het geloof leren en vieren. We willen dit programma zodanig vormgeven dat mensen het weten te vinden en zich uitgenodigd voelen om mee te doen.

3.2.1 Liturgie

Voor betrokken parochianen is het vieren van het geloof het hart van het parochieleven. Als zij er als vrijwilliger bij betrokken zijn, steken zij veel tijd en energie in het faciliteren en vormgeven van de liturgie. Maar de groep die nog deelneemt aan de vieringen wordt steeds kleiner. Wij denken dat onze vieringen steeds minder toegankelijk zijn voor mensen omdat zij niet meer vertrouwd zijn met wat de Kerk viert. We willen inzetten op een betere toegankelijkheid van de liturgie. Dat begint bij o.a. een betere openstelling van onze kerkgebouwen, bij een hartelijk welkom aan de kerkdeur, contact maken met nieuwkomers en vreemdelingen na de viering, aandacht voor taalgebruik in de liturgie en uitleg van de regels van het “liturgisch spel”.

A. liturgie op zon- en feestdagen

In het gezamenlijke liturgisch rooster voor beide parochies worden altijd eerst de vieringen voor de eucharistische centra Tiel en Houten ingevuld. Andere beschikbare priesters/ diakens/ pastoraal werkers worden zo goed mogelijk verdeeld. Plaatsen waar geen pastor kan komen, vieren met eigen toegeruste voorgangers. De verwachting is dat het aantal beschikbare pastores in de komende jaren verder zal afnemen door pensionering en natuurlijk verloop.

Punt van zorg is dat wij één priester hebben en twee eucharistische centra, terwijl onze priester-assistent beperkt inzetbaar is. Dit geldt ook voor de twee andere emeritus-priesters en een diaken die beperkt kunnen assisteren. Met deze menskracht is het op termijn niet houdbaar om iedere zon- en feestdag in beide eucharistische centra een eucharistieviering te kunnen aanbieden.

Er wordt in de kerken van onze parochies in principe in alle gemeenschappen op zondag en feestdagen nog gevierd, zolang dat verantwoord kan. Dat laatste wil zeggen: zolang er gekwalificeerde voorgangers/ gebedsleiders (pastores of vrijwilligers) zijn, er voldoende menskracht is om een viering te faciliteren (koster, lector, cantor/ koor etc.) en er voldoende kerkgangers zijn. De ondergrens van het aantal kerkgangers moet per locatie bekeken worden en wordt vastgesteld door besturen en pastoraal team vóór medio 2025 vastgesteld, na de locaties gehoord te hebben.

Lokaal samen vieren heeft een grote waarde en versterkt de lokale (dorps)gemeenschap, zo is de ervaring binnen onze parochies. Het pastoraal team ziet dat er niet veel animo is van parochianen van andere gemeenschappen om te reizen naar Houten en Tiel voor het meevieren van de eucharistie. Het team zet echter wel in op het stimuleren van de gang naar de eucharistische centra door daar bepaalde activiteiten te concentreren (zie ook 3.2.2.).

Eind 2022 kondigde onze bisschop nieuw beleid aan: vanaf 2028 mogen in de parochiekerken op zondag geen woord- en communievieringen meer gehouden worden. Wij verwachten dat gemeenschappen in die situatie eerder kiezen voor een gebedsviering in de eigen kerk, dan voor het bijwonen van een eucharistieviering elders. Wij verwachten echter eveneens dat via natuurlijk verloop het aantal lokale zondagsvieringen geleidelijk zal verminderen. Gemeenschappen zullen dan kiezen voor samen vieren met andere gemeenschappen binnen de parochie, of zullen inzetten op (eucharistie)vieringen doordeweeks.

B. liturgie doordeweeks

Per 1 januari 2024 hanteert het pastoraal team een ondergrens van 10 kerkgangers voor doordeweekse vieringen in de eigen kerken waarin een pastor voorgaat. Daardoor gaan enkele vieringen voor het team vervallen.

In PJ23 blijft er tweemaal per maand op dinsdagavond een eucharistieviering in Bunnik, en op de eerste vrijdagochtend van de maand in Houten. In de Suitbertusparochie zijn momenteel geen reguliere doordeweekse (eucharistie)vieringen meer. Het pastoraal team wil onderzoeken of een doordeweekse (eucharistie)viering in Tiel haalbaar is.

Op termijn (bv. vanaf 2028) kan de behoefte groeien om lokaal juist doordeweeks te vieren, bijvoorbeeld omdat dan een pastor beschikbaar is. Ook als er lokaal ideeën zijn om andersoortige vieringen te ontwikkelen, wil het team meedenken en meewerken. Zolang als het mogelijk en wenselijk is, draait het pastoraal team mee in het vieringenrooster van lokale verpleeg- en verzorgingshuizen. De meeste van deze vieringen worden echter door lokale vrijwilligers voorgegaan.

De viering van de Aanbidding van het H. Sacrament vindt vanaf 2024 maandelijks (behalve in juli en december) plaats in Houten, en niet meer in Beesd. Wij vinden het belangrijk dat deze viering in een eucharistisch centrum wordt aangeboden en vermoeden dat er hier ook meer belangstelling voor is.

3.2.2 Sacramentenbediening en -voorbereiding

De sacramenten worden bediend bij zgn. “scharnier”-momenten van het leven. De vieringen rond de sacramenten vormen het hart van het pastoraat, evenals pastoraal bezoekwerk (zie 3.2.4.) aan zieken en anderen die in crisis zijn.

De eucharistische centra in Houten en Tiel worden steeds meer de plaatsen waar de voorbereiding op en de bediening van de sacramenten (met uitzondering van de ziekenzalving en het huwelijk) te vinden zijn. Hier kunnen we (jonge) mensen van verschillende gemeenschappen met elkaar in contact brengen, verbondenheid in geloof laten groeien en zijn nog de menskracht en de voorzieningen om dat te faciliteren. We willen immers dat de sacramenten toegankelijk en uitnodigend zijn, en met name bereikbaar en beschikbaar voor jeugd en jongeren. Omdat de sacramentenvoorbereiding en -bediening vaak groepsgewijs plaatsvindt, kunnen niet allerlei individuele wensen van mensen gehonoreerd worden. In bijzondere situaties probeert het pastoraal team echter altijd maatwerk te bieden.

Doop

Doopvieringen vinden maandelijks (behalve in de maanden juli en december) plaats in Houten en Tiel. Er worden maximaal drie kinderen tegelijk gedoopt door de pastoor of de diaken. De voorbereiding voor de ouderparen vindt gezamenlijk plaats. Ouders kunnen de data vinden op onze websites en zich daar ook aanmelden.

Eerste H. Communie

In beide parochies vindt sinds het seizoen 2023-2024 de voorbereiding en de viering van de Eerste H. Communie in de eucharistische centra plaats. Het aantal communicanten neemt af, evenals het aantal beschikbare vrijwilligers voor de werkgroep. Door samen op te trekken kunnen we krachten bundelen, en leren kinderen, ouders, en vrijwilligers van verschillende gemeenschappen elkaar kennen.

Vormsel

Al sedert enige jaren worden de vormelingen van beide parochies op het ontvangen van het sacrament voorbereid in een gezamenlijk weekend. De gezamenlijke viering van het H. Vormsel vindt afwisselend in Houten of Tiel plaats.

Huwelijk

Kerkelijke huwelijken kunnen in alle parochiekerken gevierd worden. Paren die voornemens zijn in de kerk te trouwen, kunnen zich aanmelden via een formulier op onze websites. Nadat hun gegevens ontvangen zijn, nemen pastoor of diaken contact op met het bruidspaar voor de huwelijksvoorbereiding. Idealiter wordt de huwelijksvoorbereiding voor enkele paren samen gegeven, maar vanwege het geringe aantal kerkelijke huwelijken vindt dit de laatste jaren per bruidspaar plaats.

Ziekenzalving

De teamleden zijn beschikbaar voor gebed en zegening aan het ziekbed. Indien gewenst en beschikbaar kan de pastoor of de priester-assistent een individuele Ziekenzalving toedienen. In overleg met de pastoraatsgroepen van lokale gemeenschappen worden jaarlijks verschillende vieringen georganiseerd waarin mensen het sacrament kunnen ontvangen. Deze vieringen vinden plaats in een kerk of in een lokaal verzorgings-/ verpleeghuis.

Biecht

Voor een biechtgesprek ofwel het sacrament van boete en verzoening kunnen parochianen via mail of telefonisch een persoonlijke afspraak maken met de pastoor. Biechten vindt doorgaans niet meer plaats in een "biechthokje" in de kerk, maar bv. in een spreekkamer van het parochiecentrum

3.2.3 Pastorale nabijheid

Bezoekwerk en pastorale nabijheid door pastores

Het blijft een belangrijke kerntaak voor leden van het pastoraal team om aanwezig te zijn bij mensen op cruciale momenten in hun leven. Op eigen initiatief of op verzoek maken zij tijd voor een persoonlijk pastoraal gesprek of voor een pastorale begeleiding.

Tegelijk moet gezegd worden dat door de grootte van de parochies pastores en parochianen elkaar vaak minder goed kennen. Dat maakt dat mensen minder makkelijk een beroep op het team doen, en dat pastores minder makkelijk zien wat er speelt en nodig is. Gelukkig zijn er lokaal vrijwilligers die in het lokale bezoekwerk een belangrijke rol vervullen, ook in de signalering naar pastores toe van mensen die aandacht nodig hebben. Behalve bezoekgroepen speelt de lokale pastoraatsgroep hierin een belangrijke rol.

Verder kan het pastoraal team bijdragen in de toerusting van lokale vrijwilligers voor bezoekwerk en voor de zgn. pastoraatsgroep, bijvoorbeeld door bespreking van actuele thema's. Deze toerusting kan parochiebreed plaatsvinden waardoor het netwerk van pastorale nabijheid en -aandacht versterkt kan worden.

Uitvaarten

Pastores en uitvaartvrijwilligers verzorgen de afscheidsvieringen van parochianen. Het aantal kerkelijke uitvaarten neemt af⁴. Sinds de coronatijd bieden we in principe een gebedsviering aan bij het afscheid. De ervaring is dat de meeste nabestaanden weinig affiniteit meer hebben met het ontvangen van de H. Communie in een afscheidsviering. Een woord- en communieviering of eucharistie wordt gevierd indien de voorganger, na gesprek met de nabestaanden, meent dat dit meer passend is dan een gebedsviering.

⁴ In PJ23 vonden in 2018 118 uitvaartvieringen plaats. De jaren erna schommelt het aantal uitvaarten rond de 100 per jaar. In 2023 is er een scherpe daling waarneembaar van ruim 25%, naar 72 uitvaarten. Onbekend is of dit een structurele daling is voor de komende jaren. In HS waren in 2018 70 uitvaartvieringen. In de jaren erna schommelt het aantal uitvaarten tussen de 40 en de 60. In 2023 waren er 43 uitvaarten.

De afspraken rond uitvaartvieringen liggen vast in een werkwijze die bekend is bij uitvaartvrijwilligers, en degenen die de uitvaarttelefoon bemensen. Voor parochianen is een folder op papier en digitaal beschikbaar waarin beschreven wordt wat in de parochie mogelijk is rondom ziekte, sterven en afscheid nemen.

3.2.4 Pastorale nabijheid op lokaal niveau

A. Omzien naar elkaar en bezoekwerk

Omzien naar elkaar en voor elkaar zorg dragen maakt een groep mensen tot gemeenschap. Nabijheid moet dus vooral lokaal gestalte krijgen; daar kennen mensen elkaar, kunnen voor elkaar klaarstaan en elkaar van dienst zijn. Daarom gaan in de lokale pastorale nabijheid de vrijwilligers voorop. De pastoraatsgroep is als het ware “oog en oor” en vervult een coördinerende rol als het gaat om lokale pastorale zorgen en noden, richting eigen mensen en zij geeft zo nodig signalen/ verzoeken door aan het pastoraal team. Bovendien vervullen de leden van de pastoraatsgroep vaak zelf ook een uitvoerende rol in de lokale pastorale zorg.

In het vormgeven van de pastorale nabijheid is er altijd een wisselwerking en gedeelde verantwoordelijkheid tussen pastoraal team en lokale gemeenschappen en parochianen met een pastorale taak. Zowel vanuit de gemeenschap als vanuit het pastoraal team vinden pastorale bezoeken en gesprekken plaats. Het pastoraal team zorgt voor ondersteuning en toerusting van de lokale mensen die in het pastoraat actief zijn (zie ook 3.2.3.a.).

Een punt van zorg is dat deze groep vrijwilligers vergrijsd en steeds meer zelf tot de doelgroep gaat behoren die aandacht en zorg nodig heeft. Jongere parochianen zijn voor dit dienstwerk moeilijk te vinden.

B. Diaconie

In de diaconie staat het dienen van de medemens, de naaste, centraal. We laten ons hierbij inspireren door de zeven werken van barmhartigheid: de hongerigen spijzen, de dorstigen laven, de naakten kleden, de vreemdelingen herbergen, de zieken bezoeken, de gevangenen bezoeken en de doden begraven. De diaconie kent een tweetal aandachtsgebieden:

- **Externe diaconie: naar buiten gericht**

De parochie wil midden in de samenleving staan. Door de traditionele collectes in de Advents- en Vastenactie, en de activiteiten in bijvoorbeeld de Vredesweek en op Wereldmissiedag. Maar we zijn ook actief door de viering van een eigen Diaconale Zondag (PJ23), het plaatsen van een weggeefkast, het opvangen van vluchtelingen of een actie ter ondersteuning van een plaatselijk goed doel.

Laatstgenoemde acties zijn een lokale aangelegenheid. Zij hebben vooral kans van slagen als parochianen in hun eigen omgeving zien welke noden er zijn en wat ze daar met elkaar aan willen en kunnen doen. Wanneer parochianen noden signaleren in hun omgeving is het goed om dit bij de betreffende locatieraad, pastoraatsgroep en/of het pastoraal team te melden. Er kan dan samen gekeken worden welke hulp geboden kan worden. Indien nodig of mogelijk zoeken de locaties hierbij samenwerking met andere (buiten)kerkelijke partners.

- **Interne diaconie: gericht op eigen gemeenschap**

Diaconie heeft ook een interne component, die nauw samenhangt met het pastoraat. We denken dan aan het omzien naar elkaar binnen de grenzen de geloofsgemeenschap (bijvoorbeeld: bezoekgroep, rouwbegeleidingsgroep). De pastoraatsgroep (zie: 3.2.4.a.) heeft hierin een belangrijke signalerende rol. We voorzien dat deze component steeds meer onder druk zal komen te staan. Veel vrijwilligers die in dit werk actief zijn behoren inmiddels

zelf tot de doelgroep. Het is daarom in de komende beleidsperiode (lokaal) van belang om deze groepen te versterken.

Parochiële Caritas Instelling (PCI)

Lokale diaconale groepen werken samen met de PCI. De PCI is een zelfstandig onderdeel van de parochiële diaconie en heeft in iedere parochie een eigen bestuur. Zij richt zich op 'de armen', op mensen met een smalle beurs. Nu al werken we met de plaatselijke PCI's samen bij de Diaconale zondag en de Werelddag van de Armen. We vinden het waardevol de goede samenwerking tussen plaatselijke PCI's en lokale diaconale werkgroepen te behouden.

Beide parochies hebben een parochiebreed diaconaal beraad/ overleg

Beide beraden wisselen informatie uit rond voorbereiding en evaluatie van plaatselijke en parochiebrede diaconale activiteiten. Ook nieuwe diaconale activiteiten kunnen in dit overleg worden aangezwengeld. Hoewel de situatie in beide parochies verschillend is, zien we de kwetsbaarheid van de beraden. Niet alle locaties zijn in staat een vertegenwoordiging af te vaardigen in het beraad. Niet in alle locaties worden de diaconale activiteiten enthousiast opgepakt.

Toekomst

Om ook plaatselijke diaconale activiteiten te waarborgen in de geloofsgemeenschappen moet er wellicht een andere structuur gevonden worden, al dan niet vanuit de parochiebrede beraden. Om effectief te kunnen blijven is het wel belangrijk om de verantwoordelijkheid voor de diaconie zo lokaal mogelijk te houden. Het pastoraal team ziet voor zichzelf een tweeledige rol:

1. In het entameren van het gesprek over een toekomstgerichte organisatievorm.
2. In het bevorderen van de koppeling van de diaconie aan de andere werkvelden (zoals liturgie, catechese, jongerengroepen, gemeenschapsopbouw etc.) in de geloofsgemeenschappen.

Presentie in de leefomgeving

We willen als parochies meer present zijn in onze leefomgeving als een partner om mee samen te werken; voor andere (christelijke) geloofsgemeenschappen, maatschappelijke organisaties en de burgerlijke overheid. We kunnen met hoofd, hart en handen een positieve bijdrage leveren aan het lenigen van noden in onze samenleving. Van belang is dat we onze communicatie naar de samenleving verbeteren. We willen er naartoe dat men ons in de buurt kent, en dat we aanspreekbaar zijn door wat vanuit de (lokale) samenleving op ons af komt. Voor een belangrijk deel is deze presentie alleen lokaal te realiseren, daar waar men elkaar ontmoet en echt kent: in de eigen stad of in het dorp. Positieve ervaringen hebben we opgedaan bijvoorbeeld in de opvang van Oekraïners in Houten en Geldermalsen.

C. Oecumene

De samenwerking met andere christenen in de oecumene wordt vooral door parochianen lokaal ingevuld. Op meerdere plaatsen wordt in de maand januari de Week van Gebed voor de Eenheid van de Christenen gevierd, en in september de Vredesweek. Verder vinden christenen elkaar lokaal voor een scala aan activiteiten en vieringen rond speciale gelegenheden. De leden van het pastoraal team spelen hierin een marginale rol. Zij nemen deel aan het oecumenisch convent van pastores in Houten en Culemborg, maar het contact met collega-predikanten en kerkelijk werkers is beperkt vanwege de grootte van de parochies en het feit dat protestantse collega's vooral lokaal werken.

4 Realisatie

Wat gaan we doen om dit beleidsplan echt uit te voeren? Hoe monitoren we het realiseren van onze ambities en hoe evalueren we met elkaar wat wel/ niet lukt?

Het pastoraal team, de parochiebesturen en locatieraden/pastoraatsgroepen maken jaarlijks een beknopt eigen werkplan dat past binnen het kader van dit beleidsplan. In het werkplan beschrijven zij hun prioriteiten voor het werkjaar, en zetten deze om in concrete acties en activiteiten. Ook wordt daarbij aangegeven wat zij zelf doen, en op welke punten samengewerkt wordt met andere gremia of andere gemeenschappen.

Aan het einde van het werkjaar wordt tussentijds geëvalueerd: wat is wel of niet gelukt? Welke verbeteringen of aanpassingen zijn nodig? In een werkplan voor het nieuwe werkjaar worden prioriteiten aangescherpt, bijgesteld of opnieuw gekozen. Leerpunten van het voorgaande werkjaar worden meegenomen en leiden tot nieuwe acties en/of activiteiten.

Het pastoraal team legt zijn werkplan, de evaluatie en de prioritering voor het volgende werkjaar voor aan beide parochiebesturen. Besturen bespreken hun werkplan en evaluatie met het pastoraal team. Besturen en pastoraal team bespreken hun inzet met de locaties in het Groot Overleg (Sb) en de Parochieraad (PJ23).

Locaties (d.w.z. locatieraden/ pastoraatsgroepen) stellen hun eigen werkplan op, passend binnen de kaders van dit beleidsplan. Zo nodig kan het pastoraal team hierbij ondersteunen. In het Groot Overleg/ Parochieraad delen gemeenschappen hun werkplannen en evaluaties met elkaar en met pastoraal team en parochiebestuur.

Zo trekken we samen op om onze parochies in de komende beleidsperiode te ontwikkelen tot een "(t)huis voor iedereen".

Bijlage 1: Een (t)huis voor iedereen

Pastorale visie 2 parochies versie 1.2 d.d. 20 maart 2023

(vgl. Joh. 14, 2-3: In het huis van mijn Vader zijn vele woningen)

Onze missie en visie

“Ik denk weleens: er zou een bordje aan de parochiekerken moeten hangen met GRATIS TOEGANG erop. Parochies moeten hechte gemeenschappen zijn, zonder bureaucratie, waarin de mensen centraal staan. Waar de gaven van de sacramenten gevonden worden.

Ze moeten weer scholen van dienstbaarheid en vrijgevigheid worden, en met hun deuren open voor iedereen die uitgesloten worden en voor hen die erbij horen...voor iedereen. Parochies zijn geen exclusieve club, die het gevoel geven van tot een bepaalde sociale groep te horen.

Alsjeblieft, laten we moedig zijn.

Laten we allemaal nadenken over de stijl van onze parochie. Laten we bidden dat de parochies door de verbondenheid - de verbondenheid van de mensen, de kerkelijke verbondenheid- centraal te stellen, steeds meer gemeenschappen worden van geloof, broederschap en gastvrijheid voor de meest behoeftigen”.

Paus Franciscus

[Gebedsintentie van de paus februari 2023: voor de parochies | Kerknet](#)

De kernwoorden uit deze missie en visie zijn:

- Toegankelijk en gastvrij:
*Waar ervaren mensen drempels om in onze parochie mee te doen? En hoe kunnen we die drempels wegnemen?
Hoe presenteren we ons in de samenleving? Hoe kunnen we (beter) gekend worden als een “place to be or to belong”?*
- Mensen staan centraal – geen bureaucratie
*Zijn wij als parochie goed te vinden en goed bereikbaar?
Hoe gaan wij in op de vragen van mensen die ons gesteld worden?
Hoe scheppen wij “ruimte voor iedereen” en staan we tegelijk voor de visie van de Kerk?*
- Gaven van de sacramenten
In het ontvangen van de sacramenten worden God en mens op bijzondere wijze met elkaar verbonden. Het blijft een kernopdracht voor de parochie om de Eucharistie, en de sacramenten op bijzondere scharniermomenten in het leven, voor mensen beschikbaar en bereikbaar te houden.
- School van dienstbaarheid en vrijgevigheid:
In navolging van Jezus Christus leven we niet voor eigen gemak en gewin. Als christenen ligt onze rijkdom in hoe we de wereld en de mensen om ons heen kunnen opbouwen. Dan leiden we een vruchtbaar gelovig leven. “Aan de vruchten herken je de boom” (Lc. 5, 43-44; Mt. 7,15-20). Is onze geloofsgemeenschap een oefenplaats voor dienstbaarheid en vrijgevigheid? Leren we in onze kring hoe we de nood kunnen lenigen van hen die kwetsbaar zijn en buitengesloten worden? Spreken we hierover met elkaar, en helpen en onderwijzen we elkaar om hierin te groeien? Zetten we onze woorden ook om in daden?
- Geloof – broeder/zusterschap (= verbondenheid) – gastvrijheid
*Zijn wij herkenbaar als gelovige mensen? Wat is daar voor nodig? (vgl. Hand. 2, 41-47)
Beleven wij alle mensen om ons heen als broeders en zusters, kinderen van dezelfde Vader? Of zijn er (groepen) mensen die wij niet “zien” en naar wie we ook niet “omzien”?
Is iedere mens welkom in ons midden? Voor wie houden wij de deur dicht, of is de drempel te hoog? Hoe kunnen wij ruimte scheppen zodat onze parochie een huis voor iedereen is?*

- Houding: wat is onze stijl? En: “laten we moedig zijn”
Wat vraagt onze moed in de komende tijd? Samen werken aan een cultuur van moedig zijn om beslissingen te nemen om de verbondenheid tussen mensen centraal te stellen. Moed om met elkaar na te denken welke stijl van omgaan met elkaar we hanteren. Dat gaat om parochianen onderling, tussen werkgroepen, in en tussen besturen en pastoraal team.

Waar zetten wij komende vijf jaar op in?

Naar aanleiding van deze kernwoorden willen wij⁵ de komende vijf jaar inzetten op:

Onderstaande volgorde is niet willekeurig, maar geeft aan waar wij verwachten de meeste winst te kunnen halen als het gaat om het verwezenlijken van onze missie en visie.

Toegankelijkheid en gastvrijheid

- We richten de blik naar buiten en laten ons aanspreken door mensen die op zoek zijn, maar minder tot onze vaste kern van kerkgangers en parochianen behoren.
- We gaan voor open deuren en lage drempels in onze kerken, kapellen en parochiecentra (zowel letterlijk als figuurlijk):
 - o In onze vieringen en activiteiten betrekken we mensen die minder bekend zijn bij/met ons. We doen ons best contact te maken en hen te leren kennen.
 - o De liturgie maken we toegankelijk voor mensen die minder vertrouwd zijn met de kerk; denk bijv. aan taalgebruik en uitleg van de regels van het “spel”.
 - o Bij activiteiten geldt dat thema’s eigentijds en aansprekend moeten zijn.
 - o We zetten in op maximaal gebruik van het kerkgebouw, ook voor andere activiteiten dan vieringen.
- We verbeteren onze communicatie naar de samenleving; in de buurt kennen ze ons en we laten ons aanspreken door wat vanuit de samenleving op ons af komt.
- We zetten in op efficiënte ondersteuning wat betreft bestuur, administratie en communicatie.

Mensen centraal

- Ons uitgangspunt is: iedere mens, parochiaan of niet, is door God gekend en bemind als uniek en waardevol. Daarom zijn mensen bij ons geen nummer.
- Daarom ook is in ons midden ruimte voor diversiteit van mensen en schrijven we hen niet af, ook als hun keuzes niet de onze zijn. D.w.z.: elke vraag mag gesteld en wordt objectief op haalbaarheid en draagvlak onderzocht. Geen reacties als: “dat doen we nooit- of altijd al zo”.
- In het pastoraat staan we naast mensen en lopen we zover mee als we kunnen. Ieder mens hoort erbij, en mag ten volle meedoen. We nemen de kaders vanuit kerkelijk recht en beleid zo ruim mogelijk.
- We zetten in op goede bereikbaarheid van (lokale) gemeenschappen, bestuur en pastoraal team voor ieder die de parochie zoekt, of een vraag wil voorleggen.
- We gaan voor heldere communicatie intern en onderling; mensen worden niet van het kastje naar de muur gestuurd, maar geholpen.

Houding en stijl

- Bewustwording en verbetering van onze houding en stijl is misschien wel de grootste uitdaging....
- We bevorderen het synodaal gesprek op verschillende niveaus in de parochie – we bevragen elkaar, en luisteren naar elkaar en naar wat mensen beweegt en bezighoudt; we zetten in op dialoog, maar met respect voor ieders eigen rol, taak en verantwoordelijkheid.

⁵ Wij = pt, pb’s en lokale gemeenschappen.

- We gaan moeilijke keuzes niet uit de weg. Bv. in de begeleiding van de noodzakelijke krimp in onze parochie-organisatie. Het betekent ook: “Kill your darlings (en verlies je niet in achterhoedegevechten).”
- We durven experimenteren en buiten de gebaande paden gaan, als dat onze missie en visie dient. We hebben lef.
- We zijn open en nieuwsgierig naar wat anderen beweegt.

Geloof – broeder- en zusterschap – verbondenheid (en gastvrijheid)

- Lokaal organiseren en versterken we de pastorale nabijheid lokaal (“omzien naar elkaar”). We zijn immers elkaars hoeder. De vraag van elke locatie en PT zou moeten zijn: “hoe verbinden we mensen onderling en met de geloofsgemeenschap als geheel?”
- We werken samen aan het ontwikkelen van de netwerkstructuur binnen de parochies, ieder in de eigen regio, waardoor parochianen elkaar over de grenzen van de lokale gemeenschap weten te vinden en elkaars gastvrijheid kunnen versterken.
- Lokale activiteiten worden gedragen door parochianen vanuit de gedachte dat zij weten wat lokaal gewenst en nodig is en daar zelf verantwoordelijkheid voor kunnen en willen nemen tot opbouw van de eigen gemeenschap.
- Vanwege de te verwachten krimp in het pastorale team is het van belang parochianen toe te rusten die in de toekomst onder leiding van de pastoor kunnen meewerken op meer terreinen van het kerkelijk leven, zoals bv. de diaconie en de catechese. Bevorderen dat parochianen daarin eigen verantwoordelijkheid nemen.

School van dienstbaarheid en vrijgevigheid:

- In stilte (in het verborgene) gebeurt veel goeds; parochianen staan voor elkaar klaar, en zetten zich in voor sociale organisaties in de maatschappij. Maar binnen de parochie is dit vaak niet goed in beeld. Het is zaak beter in beeld te krijgen waar mensen betrokken zijn en waar we als parochie kunnen versterken en aanvullen.
- We willen meer present zijn in onze leefomgeving voor andere geloofsgemeenschappen, maatschappelijke organisaties en de burgerlijke overheid als een partner om mee samen te werken. We kunnen, met hoofd, hart en onze handen, een positieve bijdrage leveren aan het lenigen van noden in onze samenleving.
- Dienstbaarheid en vrijgevigheid oefen je in het klein, bijv. in de eigen geloofsgemeenschap. In het omzien naar elkaar, het voor elkaar klaar staan en elkaar helpen (zie ook: “mensen centraal” en “broeder- en zusterschap”).

Gaven van de sacramenten:

- Vanzelfsprekend zien we het als een belangrijke taak om het kernprogramma van de parochie, minstens in de eucharistische centra, te verstevigen zodat mensen de Eucharistie kunnen meevieren, de sacramenten kunnen ontvangen, en het geloof leren en vieren.
- We geven dit programma zodanig vorm dat mensen zich uitgenodigd voelen om mee te doen, en het weten te vinden. Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor jeugd en jongeren omdat zij onze toekomst zijn.
- We doordenken het vieren van ons geloof, de liturgie in het weekend en doordeweeks, opnieuw met het oog op de toekomst. Hoe, door wie en waar kan er liturgie gevierd (blijven) worden?
- We zijn aanwezig bij scharniermomenten in het leven en geven daar (liturgisch) vorm aan. Dit blijft het hart van het pastoraat, evenals pastoraal bezoek aan zieken en anderen die in crisis zijn.
- We dragen zorg voor de toerusting van parochianen op het gebied van de (sacramenten)catechese.

Bijlage 2 Totstandkoming van dit beleidsplan

Tijdslijn

- Voorjaar 2023: Pastoraal team presenteert visiestuk (zie: bijlage 1) aan de parochiebesturen.
- Besturen geven een eerste reactie.
- Juni 2023: Presentatie visiestuk aan de geloofsgemeenschappen en vraag om feedback te geven. Ook: lokale bespreking van wat deze koers zou kunnen betekenen voor de eigen geloofsgemeenschap.
- Oktober 2023: Reacties van locaties worden ontvangen en samengevat. Koers blijft ongewijzigd; concept beleidsplan wordt geschreven.
- November 2023: Bespreking concept beleidsplan met beide parochiebesturen en met locaties in zgn. Groot Overleg (Suitbertus) en Parochieraad (Paus Johannes XXIII).
- Bestuur Paus Johannes XXIII presenteert tevens concept- bestuurlijk beleidsplan.
- December 2023: Pastoraal beleidsplan (h. 1 t/m 4) wordt verder bijgewerkt.
- Januari 2024: bespreking 2^e versie pastoraal beleidsplan in beide besturen
- Parochiebestuur H. Suitbertus maakt concept- bestuurlijk beleidsplan
- Februari 2024: pastoraal beleidsplan wordt definitief vastgesteld. Besturen werken verder aan de bestuurlijke paragrafen.
- Maart 2024: vaststelling bestuurlijke beleidsplannen; pastoraal beleidsplan en beide bestuurlijke beleidsplannen worden aan het bisdom gestuurd en gepubliceerd in beide parochies.

Feedback vanuit de gemeenschappen

De positieve en inclusieve insteek van de boodschap van paus Franciscus zoals verwoord en uitgewerkt in het visiestuk kon van meet af aan op instemming vanuit de gemeenschappen rekenen. De genoemde kernwoorden “toegankelijkheid en gastvrijheid” en “mensen centraal” worden breed gedeeld. “Geloof - zuster- en broederschap - verbondenheid” scoren ook goed. Het begrip “houding en stijl” vindt men lastig te interpreteren; wat wordt daar eigenlijk mee bedoeld?

Algemeen valt op dat er zorg is over de menskracht en energie voor (nieuwe) activiteiten naar de toekomst toe. Ook leven er vragen over de toekomst van het eigen kerkgebouw, en hebben enkele gemeenschappen een sterke wens om hun kerk meer multifunctioneel te gebruiken. Dit vraagt om een antwoord in het bestuurlijk beleidsplan. Het beleid van ons bisdom inzake gebouwen en liturgie leidt lokaal tot onbegrip en frustratie; parochianen voelen zich er door beknot en in de steek gelaten.

Uit de reacties lezen we ook dat het verstaan van de sacramenten voor een groep parochianen moeilijk geworden is; inhoud en betekenis worden eerder geassocieerd met regels en hiërarchie, dan met Gods liefde voor mensen. Gesprek hierover, en ook geloofsvorming en -verdieping vragen onze aandacht in de komende jaren (zie 3.1.3.).